

EL TERRORISME A IRAQ

Gema Martín Muñoz,

Professora de Sociologia del Món Àrab i Islàmic de la Universitat Autònoma de Madrid

Ponència transcrita, pronunciada en castellà

El tema sobre el terrorisme d'Iraq és molt complex perquè, entre altres qüestions, tot aquest fenomen de la violència que s'està desenvolupant en aquest país té una naturalesa amb multitud d'elements que francament són molt difícils de descodificar. No és possible determinar els moviments i els grups que estan actuant dins la resistència, insurgència, terrorisme. Fins i tot la terminologia és enormement plural. Veritablement no existeix aquesta informació amb caràcter fidedigne. S'està desenvolupant també en un marc en què hi ha molts interessos i predomina l'interès del control de la informació, i tampoc hi ha fonts fidedignes, a la vegada que hi ha reivindicacions o comunicats a pàgines web que mai no se sap qui hi ha veritablement a darrere d'aquest món de la cibernètica, tan important a molts nivells, però també tan manipulable a molts d'altres.

Crec que el fonamental és plantejar-se què és el que ha creat aquesta situació, perquè el que sí que tenim és una constatació clara i evident de que aquest país tenia problemes, sens dubte, era un país més d'aquest marc mig oriental en què existia un poder totalitari, una dictadura que exercia una repressió brutal contra els seus ciutadans, contra la seva població, de manera molt similar a altres dictadures que també existeixen i segueixen existint en aquesta regió. Però l'Iraq no era en absolut el que és avui dia, és a dir, una mena de laboratori molt complex de totes les violències, inclosa la terrorista. I a més en un procés cada vegada més creixent, que no només genera aquesta violència interna, que no només influeix també en possibles dinàmiques d'extensió de la violència o de desestabilitzacions a la regió Mig oriental, sinó que també té un altre factor d'influència nacionalista i simbòlica en el que denominem el terrorisme global i que s'expressa fora de les fronteres iraquianes i a través, probablement, de moviments, o de cèl·lules, o de grupuscles que no procedeixen de l'Iraq però que la qüestió iraquiana està influïent molt en el seu desenvolupament. Tampoc és que l'hagi causat o que sigui l'origen d'aquest terrorisme global, però sens dubte sí l'està alimentant, sí està donant elements d'argumentació, fins i tot de legitimació, de legitimació espúria evidentment, però de presentació davant de les poblacions mig orientals, les poblacions àrabs i musulmanes i fins i tot, com estem veient, a sectors ciutadans musulmans que viuen en territori europeu o territori occidental. Amb la qual cosa crec que un primer element és veure què és el que ha creat aquesta situació que ha dut l'Iraq a ser el calidoscopi de la violència a l'Orient Mitjà.

El segon element que m'agradaria desenvolupar és veure els diversos nivells de la violència. No es tracta només del terrorisme en si mateix sinó de la multitud d'actors que hi ha sobre el terreny, actors iraquians que en absolut es remet al que Estats Units denomina combatents estrangers per donar a entendre que és Al Qaeda la que està present bàsicament a l'Iraq, permetent-se-me una ironia, aquesta denominació que Estats Units dona als combatents estrangers no deixa de ser paradoxal, ja que llavors Estats Units es considera entre ells, perquè no crec que es considerin combatents nadius de l'Iraq. Però això és una ironia que en el fons ens demostra la manca de mirall en el qual reflectir-se que té la política nord-americana a l'Iraq particularment.

Finalment, unes quantes pinzellades sobre com la qüestió iraquiana, la realitat d'aquesta violència a l'Iraq és un factor, com deia abans, d'influència simbòlica, històrica, nacionalista, per a altres grupuscles, altres cèl·lules, altres actors globals que assumeixen aquests modes d'acció de tipus terrorista i que a més estan deslocalitzant aquesta violència, és a dir, l'estan traient de l'àmbit mig oriental per dur-la també al nostre terreny. En aquest sentit hi ha també una deslocalització no només real sinó política i violenta, que existeix a multitud de nivells i no només l'econòmica del Nord cap el Sud, sinó que malauradament a través d'aquesta violència,

d'aquest terrorisme, també s'està duent a terme una resposta reactiva de la violència de l'Orient Mitjà per dur-la al nostre propi terreny i generar les nostres pròpies víctimes del terrorisme a través d'aquest altre fenomen.

Què és el que ha creat aquesta situació? Evidentment la situació interna de la violència de l'Iraq, concretament dins de les fronteres d'aquest estat mig oriental, té clarament un origen, un moment fundacional i que procedeix de l'ocupació, és a dir, de la invasió, bombardeig i ocupació militar dels Estats Units contra aquest país. Per una banda, què genera el moment mateix al març de 2003? Genera un principi clau i fonamental que és sotmetre una població civil, que ja de per si venia d'una experiència excessivament llarga de càstig humanitari. No s'ha d'oblidar que hi va haver nou anys anteriors d'embargament, un embargament que lluny de perjudicar el règim de Sadam Husein, com passa amb aquests embargaments i aquestes sancions, les veritables víctimes d'aquest embargament va ser la població iraquiana, la societat civil, sotmesa a un doble càstig, la repressió de la dictadura interna de Sadam Husein, i el càstig, completament immerescut. Hi havia una dictadura a l'Iraq que s'havia d'acabar amb ella, aquest bombardeig i aquesta invasió, tot i que es va ocultar en bona mesura, van generar una quantitat enorme, immensa, de víctimes civils, i tot i que existeix aquesta política mantinguda fins l'actualitat de que els morts en general, però sobretot, els morts civils, no es conten, només es conten els nostres; portem una matemàtica perfecta, legítima i necessària, de quants són els morts que tenen lloc al nostre territori, però hi ha una voluntat política de no voler dur el conte de la matemàtica de les víctimes civils que genera aquesta altra violència d'estat, militar, com és la de l'ocupació sobre tot de la mà de l'exèrcit nord-americà i britànic – no s'ha d'oblidar també el paper dels britànics – perquè entre altres qüestions suposaria un veritable *shock* psicològic a les nostres opinions públiques, ens mostraria el nombre tan reduït de les nostres víctimes i el nombre tan enorme de les víctimes civils d'aquesta altra part.

A més de mantenir una ocupació militar, no només bombardejar puntualment un país, sinó mantenir un procés d'ocupació militar d'una força estrangera, en un marc de guió de llibre de tipus colonial, hi ha el control hegemònic del procés polític que suposadament es desenvolupa després, una vegada que s'ha enderrocat el règim intern. Això té una importància enorme perquè un dels elements que no es va voler valorar, i que no només va ser expressat per moltíssimes veus especialitzades arreu del món, sinó que en el si mateix dels assessors del Departament d'Estat, del Pentàgon, existeixen també aquestes valoracions, però es van marginar, no es va voler tenir res en compte, que és el factor nacionalista, que segueix sent extremadament important a tot l'Orient Mitjà. Primer per la seva experiència històrica, és a dir, aquests estats han sorgit a conseqüència d'un procés colonial i qui ha lluitat contra aquest procés colonial han estat moviments nacionalistes àrabs. A més aquest Orient Mitjà ha generat un nacionalisme àrab-musulmà més gran perquè hi ha hagut un altre motor intensiu que l'ha realimentat, la creació de l'Estat d'Israel i la resposta político-ideològica que això ha implicat i la consciència que no s'aconsegueix imposar la legalitat internacional a la situació dels palestins en aquests territoris. És a dir que en unes poblacions, en uns estats, en uns països en què hi ha una experiència històrica molt recent en què el nacionalisme ha estat el nervi i una identitat col·lectiva que està molt present, de moment entra de manera radical, abrupta, brutal, una nova ocupació militar per un actor estranger que actua de manera hegemònica. Amb la qual cosa, la reacció nacionalista iraquiana era totalment previsible i era un element clau i fonamental perquè aquesta invasió nord-americana de l'Iraq fos un veritable fracàs des del punt de vista americà. És a dir, això no serà aquesta passejada fàcil que perquè diguis que alliberaràs els iraquians i acabaràs amb el dictador Sadam Husein els iraquians rebran les forces d'ocupació estrangeres amb flors i benvingudes, sinó tot el contrari, la reacció nacionalista ja acumulada històricament, unida a aquesta experiència, havia de ser un element central de reacció contra aquesta ocupació. I evidentment, en un temps que va deixar sorpresos els propis nord-americans dins de la seva ingenuïtat o la seva ceguesa, la resistència iraquiana es va organitzar immediatament. És a dir, la reacció contra l'ocupant a través de mètodes que en altres temps, i si no hagués hagut aquesta ingerència transversal de l'11 de Setembre, el fenomen d'aquest terrorisme global tipus Al Qaeda, s'hagués denominat lluita armada d'una resistència nacionalista contra un poder estranger, com havia passat a les lluites d'alliberament nacional anticolonials que havien tingut lloc només unes dècades anteriors.

Després hi ha un element molt important que alimenta aquesta reacció nacionalista, el sentiment d'humiliació tan profund que ha generat la invasió de l'Iraq. També en la qüestió de

la humiliació hi ha una experiència acumulativa, aquesta alquímia nacionalisme-sentiment d'humiliació no ha sorgit i no s'ha començat a desenvolupar fa tres anys al 2003. La seva intensitat i la seva brutalitat no haguessin estat tan intenses, sinó que s'ha de tenir en compte que aquests dos elements o factors tenen també una acumulació històrica intensiva, amb la qual cosa l'ocupació nord-americana en el 2003 plou sobre molt mullat en el procés anterior. Aquest procés d'humiliació té elements molt importants que van més enllà del bombardeig i de la presència de tropes estrangeres sobre un terreny nacional sobirà, perquè això va anar acompanyat d'un exercici etnocèntric i de gran arrogància no només de voler acabar amb el règim de Sadam Husein sinó de sotmetre nacionalment, més enllà de Sadam Husein i el seu règim baassista, voler sotmetre l'Iraq a any zero, fer que els iraquians que tenen aquest sentiment nacionalista tan fort prescindissin completament de la seva experiència històrica, l'ignoressin, quedés completament aniquilada i es comencés un any zero forjat a imatge i semblança del perfecte nou home iraquità, el prototip del nou home iraquità pro occidental, pro americà, que es volia construir. Amb la qual cosa aquí hi ha hagut elements molt importants com que s'ha patit, i segueix present a la memòria col·lectiva dels iraquians i de tots els àrabs, el "memoricidi" cultural i històric al qual s'ha sotmès l'Iraq amb la destrucció brutal de tot el seu llegat cultural, arqueològic, històric. Això no ho podem oblidar, l'Iraq, per tots els àrabs en general, sempre ha tingut aquest valor "civilitzacional" enorme que constitueix un dels orgulls nacionals dels iraquians, i de tots els àrabs, que és haver estat aquesta Mesopotàmia històrica, haver estat un dels orígens de la civilització universal. Les primeres urbanitzacions, les primeres cultures urbanes que han generat els primers processos "civilitzacionals", amb un llegat que s'estén per tant des d'Ur, Babilònia, al riquíssim llegat històric que arribaria després amb l'Imperi islàmic, etc. Tot aquest llegat patrimoni de la humanitat ha quedat completament destruït quant menys –perquè aquí s'han bloquejat les investigacions que la Llei internacional exigia sobre la protecció del patrimoni universal – amb la passivitat i consentiment d'aquest exèrcit ocupant que tenia en canvi com a obligació protegir tot aquest llegat cultural. Passivitat, queda aquí un interrogant de fins a quin punt consentiment, fins i tot fins a quin punt participació, perquè no s'ha volgut investigar. En indrets arqueològics claus s'han instal·lat bases militars, destruint completament tot aquest patrimoni arqueològic i encara per excavar. Han protestat les societats internacionals d'arqueologia, incloses les nord-americanes, -hi va haver la dimissió de l'assessor del patrimoni arqueològic de Bush que va dimitir per tot el que estava passant-.

A tot això també s'hi afegeix un element molt important, que és el valor simbòlic que representa a les memòries col·lectives àrabs i musulmanes Bagdad, com la gran capital dels segles del gran esplendor de l'Imperi islàmic, quan aquest Imperi islàmic representava la civilització al món, l'avantguarda, des del punt de vista científic, intel·lectual, del pensament, etc. És a dir, que hem de tenir en compte que existeix una consciència col·lectiva d'haver estat un dels elements clau del desenvolupament civilitzacional en moments molt importants de la història. I quan aquests pobles tenen aquesta consciència tan forta de tipus històric, les humiliacions, les ocupacions, les dominacions estrangeres es viuen d'una manera molt més reactiva, la reacció és molt més brutal que a d'altres poblacions que no tenen aquesta identitat col·lectiva de gran autoestima sobre si mateixos, al passar d'aquesta visió, a ser humiliats, dominats, bombardejats, ocupats i catalogats com a pobles bàrbars, absolutament incapaços del seu autogovern i per tant tutelats per forces estrangeres que representen la suposada civilització universal.

Tots aquests ingredients han estat importants per explicar per què de manera molt ràpida sorgeix la resistència iraquiana, és a dir, la reacció de grups organitzats en la clandestinitat, molt atomitzats, perquè no estem parlant d'un moviment de resistència nacional, d'insurgència nacional, sinó que hi ha una atomització enorme, però que de seguida reacciona, que de seguida elabora una estratègia d'oposició igualment brutal contra aquesta força ocupant i que radicalitza els seus modes d'acció a través d'un exercici extremadament violent la violència del qual va creixent cada vegada més.

També hi ha un altre factor, un més dels errors de la política nord-americana a partir del moment en què ja s'instal·la a l'Iraq va ser el de la demonització d'un sector de població molt important de l'Iraq, els sunnites àrabs, la visió simplista, quan no ingènua, dels Estats Units d'assimilar a tots els sunís, és a dir la categoria àrab-sunnita iraquità, al baassisme de Sadam Husein, com si tots els sunnites àrabs iraquians fossin els sadamistes de l'Iraq. Aquesta

identificació global i col·lectiva de tot sunnita àrab al sadamisme els va dur per tant a generar una aproximació i una política cap els sunnites molt negativa, un a priori mental negatiu d'aquests; són els primers sospitosos de l'Iraq que s'han de dominar, controlar, aniquilar, sotmetre, etc., sense adonar-se que una cosa era Sadam Husein i els seu règim baassista, que en efecte es recolzava sobre tot en elits àrabs sunís, en un entramat complex de certes tribus i relacions de parentiu amb les tribus a les quals pertanyia el propi Sadam Husein, el seu entorn, un nucli dur d'una sèrie d'elits, però que una part molt important dels àrabs sunnites iraquians havien sofert la repressió i els estralls del règim de Sadam Husein, com els altres. Això va fer que la política nord-americana generés una visió negativa i de sospita permanent contra els sunnites i una estratègia, per tant, de persecució singularitzada contra els sunnites àrabs i un comportament –que s'ha de dir que és un mètode habitual i que no es remet només a l'Iraq-. Perquè hem vist com l'exèrcit nord-americà ha intervingut a Nova Orleans a conseqüència de l'huracà Catrina, ha entrat a la ciutat exactament igual que va entrar a l'Iraq, la gran puntada a la portada, l'ordre de disparar a matar abans de preguntar, etc., en aquest sentit hem de plantejar-nos que forma part de la cultura intrínseca del comportament americà, fins i tot en contra dels seus ciutadans o sectors dels seus ciutadans. I també es va entrar així contra la població civil, contra les ciutats sunnites. I això ha generat un cercle viciós. Què va provocar? Doncs el que va fer va ser que, en efecte, els moviments de major resistència, insurgència, accions contra l'ocupació, incloses terroristes, s'hagin organitzat en el si d'aquesta comunitat sunnita. És sobretot en el marc dels sunnites àrabs on s'han desenvolupat molt més aquests actors de la resistència, de la insurgència, de les bombes, etc., la qual cosa ha fet que els Estats Units es convencessin que el seu objectiu prioritari, que els terroristes, el cartell global i general dels terroristes són els sunnites àrabs, però no només els moviments que actuen en aquest sentit sinó els sunnites àrabs i ha començat a aplicar una política brutal en contra dels sunnites. Com? Com ho fa sempre, matant mosquits amb escopeta o amb canó, que l'ha dut a una política intensiva de bombardeigs indiscriminats generant molts morts civils innocents, una gran quantitat de refugiats, de gent sense sostre que són refugiats dins el seu propi país, destrucció de cases, destrucció de ciutats sunnites. És a dir, l'atac, el setge, el bombardeig d'aquestes ciutats sunnites, model Fallujah, Talafart, ciutat al nord de l'Iraq. Amb la qual cosa això ha anat generant un sentiment social no només antinord-americà sinó una base social per aquesta resistència, aquesta insurgència, aquests moviments, aquests grups que actuen en contra de l'ocupació de manera brutal, no important-li l'extensió de la violència en els modes d'acció. I als americans els ha dut a aplicar una política que clarament, més enllà de voler destruir aquests moviments, intentaran desurbanitzar, despoblar, desintegrar les ciutats principals de població àrab sunnita iraquiana.

Això és un element molt important també a tenir en compte per explicar-nos per què, en efecte, el sector principal d'aquests grups que actuen, que s'anomenen de la insurgència –per no usar resistència perquè ens evoca aquests moviments d'alliberament anticolonial amb els quals podem tenir simpatia – o analitzar més en profunditat què és el que ha promogut aquests moviments, però en qualsevol cas és una raó clau i fonamental per entendre per què aquesta insurgència, aquests moviments han sorgit sobre tot i fonamentalment fins avui dia, en el si de la població, dins de la diversitat que hi ha a l'Iraq, dels àrabs sunnites. I això és un element important que s'ha vist després avalat també per la política que s'ha dut a terme en la reconducció del procés polític. Un procés polític presentat –la propaganda pot fer meravelles a través dels mitjans de comunicació - com a eleccions lliures, avanç democràtic del procés polític iraquian, quan tot és fraudulent i tot està completament manipulat i teledirigit pels Estats Units, la conseqüència ha estat generar un procés polític que ha incidit encara més en la marginació dels sunnites a favor de les altres dos comunitats del país: els kurds, que són els veritables aliats incondicionals d'Estats Units, i els xiïtes, que no són aliats d'Estats Units però que estan jugant la seva pròpia basa interna per intentar col·locar-se en el mapa polític iraquian, que no ho havien estat mai, malgrat tenir aquesta memòria col·lectiva de marginació sent majoria demogràfica del país. Amb la qual cosa és un procés polític, que lluny d'integrar i consensuar la reconciliació nacional entre tots, està fent una divisió completament sectària i els sunnites estan veient que en aquest procés polític seran els grans marginats, seran els que es quedin amb la sorra de l'Iraq, és a dir, que els jaciments petrolífers estan al nord kurd i al sud xiïta, aquests volen per tant un federalisme i una autogestió, etc, i al centre iraquian, on no hi ha més que sorra del desert, quedaran aquests sunnites. A més aquest procés dins de l'estratègia antiterrorista dels Estats Units està destruint els centres urbans sunnites àrabs i està, sobretot, convertint en una població majoritària de refugiats sense sostre de població desurbanitzada.

I això incideix molt més i és un element capital per la qual cosa la violència, aquesta altra violència que no és la dels ocupants, està sobretot estructurada i organitzada al voltant d'actors que, és cert, majoritàriament procedeixen de l'espectre àrab sunnita iraquiana, i no evidentment del kurd. Els kurds gaudeixen d'uns privilegis immensos des de 1991, no des de 2003, i per tant al Kurdistan iraquiana es viu una situació absolutament diferent a la que es viu a la resta de l'Iraq des de 1991, amb un important problema afegit, el que en efecte són legítims drets reivindicatius de reconeixement de la identitat kurda, de la llengua, de la nacionalitat, els kurds els estan obtenint a través de prebendes que els hi concedeix un actor exterior ocupant militar de l'Iraq, amb la qual cosa ho estan aconseguint sense la legitimitat, primer sense la llei internacional per davant, però també sense la legitimitat nacional iraquiana i regional mig oriental, llavors, s'està plantejant aquest problema que genera progressivament aquests complexos processos que potser al final acaben obrint un nou polvorí de violència, perquè el que hauria de ser l'assoliment de drets legítims com nacionalitat, identitat, llengua, etc., s'està aconseguint a través de les prebendes que els hi ha concedit al marge de la llei, de la legalitat, del consens, del reconeixement del seu propi país, una força exterior que és una força ocupant de l'Iraq. I això encara no, però serà un capítol conflictiu que acabarà aflorant a l'Iraq i a tot l'Orient Mitjà.

Qui són per tant aquests actors? Els xiïtes. En el si dels xiïtes s'ha de dir que hi ha altres actors diferents. La insurgència està localitzada a l'àmbit àrab sunnita, no a l'àmbit àrab xiïta. Per una raó, però tenint en compte un element que és clau i fonamental, el potencial de resistència que tenen els xiïtes iraquians és molt més gran que el dels sunnites iraquians. És a dir que si es desenvolupa qualsevol evolució en aquest sentit, el pitjor malson que encara no han viscut els nord-americans a l'Iraq –i ja estan vivint un de llarg – encara no l'han viscut perquè el potencial de resistència dels xiïtes a l'Iraq és immensament més gran que la dels sunnites. El que passa és que els xiïtes estan jugant la seva pròpia basa, però això no vol dir que no hi hagi importants tensions internes i fins i tot el xiisme iraquiana no és monolític en absolut, és molt divers. Els xiïtes han assumit una posició de tipus pragmàtic. El sector dels xiïtes que està representat, per una banda, per l'autoritat moral, religiosa, intel·lectual d'Ali Sistani, és un actor d'autoritat, no és actor polític que exerceixi la política però té una gran autoritat. Sistani ha decidit jugar aquesta basa d'aprofitar també aquest marc per col·locar-se en el mapa polític, però tenint en compte que l'ocupació nord-americana ha d'acabar i que no pot manipular-ho tot. Després hi ha aquest altre sector important que és el Consell de la Revolució Islàmica a l'Iraq, que forma part del govern iraquiana, és a dir, és un partit xiïta que s'ha integrat en aquest govern creat, designat, elegit, orientat directament per les autoritats nord-americanes. Però hi ha un actor xiïta molt important que no participa del tot d'aquesta posició, tot i que sense haver trencat la baralla, que és el moviment que lidera Muqtada Al-Sader. Per descomptat la imatge i la representació permanent que la informació fa d'ell és que representa l'ala radical, violenta, sectària, prototerrorista del xiisme, i prova d'això és que no llegim absolutament cap informació que mencioni Muqtada Al-Sader sense abans dir "el líder radical". "Radical" s'ha convertit en el nom propi de Muqtada Al-Sader, igual que es podria dir "Juan Carlos" es diu "Radical Muqtada", han creat un nom àrab nou. Per què? No perquè realment sigui un actor polític radical, en el que entenem com a radical, que la seva concepció, fins i tot en la seva concepció conservadora religiosa social des de l'Islam xiïta, no és en absolut diferent a la que representa el Consell de la Revolució Islàmica de l'Iraq que és al govern iraquiana, i que per estar en el govern iraquiana és presentat com un sector moderat de l'ala xiïta, sinó perquè Muqtada Al-Sader ha estat des d'un primer moment l'actor xiïta clarament antinord-americà i antiocupació. És a dir, no ha jugat la carta de "bé, ens intentarem entendre amb els nord-americans, guardant sempre les distàncies". Muqtada Al-Sader ha tingut la reacció, dins dels xiïtes, nacionalista, i l'ha col·locat per davant, tant com que a més té una excel·lent relació amb els sectors polítics més mobilitzadors dels àrabs sunnites, ell no juga la divisió sectària entre sunnites i xiïtes àrabs, sinó que té una relació i va ser l'únic líder xiïta que de manera clara i neta i no amb ambigüitats, va denunciar la massacre civil que els americans estaven fent a Fallujah, bombardejant tota una ciutat, per presumptament carregar-se els sectors de la insurgència que s'estaven amagant en aquesta ciutat, que per descomptat aquests insurgents van sortir de la ciutat i el que es va fer va ser la destrucció d'una ciutat, un nucli urbà important sunnita i la seva població. A més Muqtada Al-Sader està en contra de la proposta federalista d'Iraq, no perquè estigui en contra del federalisme –el federalisme, la descentralització a l'Iraq, en un procés polític real i democràtic és indubtable, completament necessari– sinó perquè aquest federalisme el que està

fent és crear el fossat sectari entre unes comunitats i altres i el seu enfrontament. Però com que és antiamericana, és a dir, és la veu fèrriment nacionalista i antiocupació, és automàticament radical, tot i que de vegades digui coses amb gran sentit i llegim titulars que diuen “el radical Muqtada Al-Sader crida a la reconciliació nacional i a que no hi hagi guerra entre els iraquians”, la qual cosa és bastant contradictòria, “el radical” amb un discurs que sona força sensat i que si això mateix ho diu un altre que estigui participant al govern iraquian “el moderat” defensa exactament això. Amb la qual cosa, en el si dels xiïtes hi ha visions contraposades i hi ha un element que és enormement important i és que tant Muqtada Al-Sader com el Consell de la Revolució Islàmica de l'Iraq, els altres xiïtes que estan participant en el govern iraquian, tenen les seves pròpies milícies. No es tracta només de moviments polítics sinó que tenen branques militars, les seves pròpies branques de guerrillers, unes milícies considerablement ben dotades en termes armamentístics –és el més fàcil del món dotar-se d'armes en aquest món actual-, i d'un nombre de milicians, de guerrillers, molt considerable, i que són els que s'estan repartint el control del sud xiïta.

Hi ha un element molt important, i és que tenen les seves pròpies milícies, uns sectors armats que poden entrar en col·lisió en qualsevol moment i l'evolució actual de l'Iraq està duent a que lamentablement es vagi obrint una altra possible via de violència molt important que és la sectària, la interna, el que s'anomena una guerra civil entre sunnites i xiïtes, però que no serà tan clarament sunnita i xiïta sinó que aquest xiisme estarà també molt dividit. És a dir, un procés de balcanització o de libanització del ja molt complex polvorí de violència que està engendrant l'Iraq, perquè de fet estan sorgint tota una sèrie d'accions violentes, d'atemptats, que ja tenen un important perfil d'aquest enfrontament sectari que està prenent com a blanc els xiïtes. Són moviments dins dels grups sunnites que, a la vegada, dins aquest marc tan absolutament difícil i complex, la violència acaba dominant els propis actors i aquests actors veuen abans la violència, l'exercici de la violència, que acaba dominant les ments i es posa per davant la violència al que és un pensament polític, una acció política. Tot això està generant en aquests actors, dominats per la violència, com els està passant als nord-americans –no oblidem mai els dos elements- a veure els xiïtes com els grans traïdors, de la nacionalitat iraquiana i de la nacionalitat àrab-iraquiana perquè, el cap i a la fi, en el cas dels kurds des de 1991 s'ha imposat el fet consumat d'aquest Kurdistan que ha quedat al marge fins i tot de l'embargament, feliçment, perquè hi va haver menys població civil que va patir. El patiment de l'embargament el van patir sunnites i xiïtes, el Kurdistan va quedar protegit des del punt de vista que una part de la societat civil no va patir aquesta crisi humanitària, però una altra cosa és la lectura política que fan els que sí la pateixen i que veuen això com una prebenda dels que els estan sotmetent a aquest càstig col·lectiu. Entre els sunnites hi ha identitats molt més entreteixides entre ells, és a dir, són tots àrabs i tots representen la identitat global nacional iraquiana àrab, però aquests actors que no estan en un marc de diàleg, de consens, de procés polític normalitzat sinó que estan en aquest marc de dominació del fet violent com a primera mesura, estan veient als xiïtes àrabs, que són la majoria de la població, com els grans traïdors de la nacionalitat iraquiana i de l'arabiat de l'Iraq, i per tant, hi ha una sèrie d'atemptats que ja comencen a indicar que es va obrint aquest polvorí sectari, intercomunitari, a més de l'objectiu principal i prioritari dels seus atemptats, que són les forces d'ocupació nord-americanes, més difícils d'accedir-hi, d'organitzar atemptats contra ells, però són les forces d'ocupació nord-americanes i tots els actors iraquians que estan cooptant, reclutant o entrenant, la policia iraquiana, l'exèrcit, els actors polítics que formen part del govern de Bagdad. Per descomptat aquests atemptats estan organitzats de tal forma que se'n duen per davant tota una sèrie de víctimes civils que passaven pel lloc on succeeixen aquestes massacres. Però hi ha atemptats que t'indiquen que hi ha un element més de tota aquesta violència, que tenen també un objectiu clar, que és l'enfrontament sectari que estan exercint contra els xiïtes, vistos com els traïdors des del punt de vista de sectors radicals sunnites.

Hi ha un procés que pot generar un altre nivell de la violència interna a l'Iraq, tenint en compte que a més pot també desencadenar l'enfrontament dins dels propis xiïtes perquè no és monolític, no és unitari i és que Muqtada Al-Sader és un actor polític ineludible de l'escena iraquiana actual i que el seu paper ja ha estat molt destacat i ho serà, serà un polític ineludible de la realitat, perquè a més de mobilitzar la tecla xiïta, per descomptat, mobilitza la tecla nacionalista, mobilitza la tecla àrab i, a més, la seva base social majoritària és la dels xiïtes més marginats, més pobres. A les elits xiïtes de classe mitjana la situació és draconiana, la població amb un nivell socioeconòmic millor està molt més a l'entorn del Consell de la Revolució

Islàmica de l'Iraq i d'Ali Sistani, etc., però els xiïtes més pobres, més desprotegits, més desarrelats en tots els sentits són la gran base social de Muqtada Al-Sader, tant al sud xiïta iraqià, a ciutats, com a Bagdad, a Medina as-Sader, que és un barri de Bagdad de 2 milions de xiïtes on no governa ningú més que Muqtada Al-Sader, on ni les forces d'ocupació nord-americanes s'atreveixen a entrar-hi i regna la llei total i exclusiva d'Al-Sader i el seu moviment, les milícies del Mahdi, la milícia d'Al-Sader, que organitza la gestió de la seguretat en aquest barri descomunal de 2 milions de xiïtes pobres i desprotegits. Aquest és un element molt important.

Per acabar, aquest altre element dels combatents estrangers i la seva relació amb el terrorisme global tipus Al Qaeda. Jo crec que primer de tot hi ha hagut una sobredimensió buscada del protagonisme d'aquests actors en el polvorí de la violència i del terrorisme a l'Iraq. No vull dir que no hi hagi combatents estrangers, però no n'hi ha tants com ens estan dient. Tot aquest moviment de la insurgència és molt atomitzat, no estem davant d'un o dos moviments homogenis, sinó multitud de grups que actuen els graus de coordinació dels quals, o de relació entre ells, és absolutament impossible de conèixer perquè, a més, hi ha una opacitat enorme, no es pot anar ara a l'Iraq, ja no hi ha pràcticament ni periodistes, amb la qual cosa la informació està completament controlada i manipulada. Ara, aquesta informació de que la violència iraqiana és de firma Al Qaeda és buscada, no vol dir que no hi hagi aquests actors també sobre el terreny iraqià, però aquesta violència de la insurgència és sobretot i fonamentalment iraqiana. La sobredimensió d'aquests grups de factura Al Qaeda té clarament una raó de ser, que és la necessitat del propi president Bush i de la política nord-americana a l'Iraq, una vegada demostrat que aquesta guerra va ser no només la guerra més innecessària sinó més mentiderament presentada, tots els arguments en pro dels quals era necessari fer aquesta guerra, amb les conseqüències que estem veient ara, amb el desastre i el fracàs actual, eren mentides, ni armes de destrucció massiva, ni lligams de Saddam Hussein amb Al Qaeda ni amb el terrorisme internacional. Què és el que necessita Estats Units per ocultar la realitat de la catàstrofe que generat a l'Iraq? Dir que el que passa a l'Iraq i que la raó per la qual els nord-americans no poden retirar-se militarment i han de seguir allà és perquè estan lluitant contra Al Qaeda, és una anella de la lluita contra el terrorisme, d'aquest terrorisme que ens ha atacat a les nostres pròpies carns i buscar aquesta legitimitat. Per tant ha interessat fer la presentació de que tot és Al Qaeda i no fer aquest altre anàlisi de tots aquests elements en què no només assenyalen els Estats Units com a origen del problema en generar l'ocupació, el bombardeig i la invasió, sinó que els seus fracassos de la gestió interna una vegada ocupat l'Iraq són un motor que revifa aquesta violència i que ha de canviar la seva política i acabar amb l'ocupació iraqiana. Per tant, és molt important per legitimat que segueixin els militars americans al país, convertir-lo en una lluita contra Ossama Bin Laden i no la lluita contra una insurgència, que utilitza mètodes repugnantment terroristes però que té una raó de ser, que té un factor nacionalista que està lluitant contra un ocupant que està exercint també una violència brutal. Hi ha aquest interès de sobredimensió però la resistència iraqiana, la insurgència, els moviments són majoritàriament iraqians, no vol dir que hi hagi sectors estrangers que s'hagin infiltrat com tampoc vol dir que entre aquesta atomització, aquests diferents grups, organitzacions, grupuscles que estan actuant, alguns d'ells no s'hagin identificat amb el model Al Qaeda, sense ser Al Qaeda i sense ni tan sols estar controlats per Al Qaeda. Al Qaeda en tota cas és molt més forta a la zona de l'Àsia Central, Afganistan, Pakistan, etc. Al món àrab no existeix tanta capacitat de tenir grups que depenguin de les seves ordres, però sí, entre tots aquests grupuscles, els hi ha hagut que s'identifiquen amb el model Al Qaeda, amb els seus modes d'acció, que es reivindiquen com a seguidors del model, del discurs d'Al Qaeda, però no en la gran majoria, tot i que poden estar recolzats per alguns estrangers per lluitar amb els iraqians en contra dels ocupants, és a dir, hi ha sectors internacionalistes que combaten, sens dubte, però ni és aquest l'origen fonamental de la violència, ni són els actors més representatius. El que sí està generant aquest tema d'Iraq, tant a l'Iraq com a l'exterior, són els beneficis afegits que aquest *al qaedisme* va obtenint per la identificació de grups autòctons que van sorgint en aquesta part del món i que s'identifiquen amb el discurs i amb els modes d'acció d'Al Qaeda, i que actuen en nom del model Al Qaeda. Aquests grups, entre altres múltiples en què estan els merament nacionalistes àrabs, ex baasistes i nous grups estrictament nacionalistes o islamistes, però nacionalistes contra l'ocupació, i entre ells sí que els pot haver èmuls, que s'identifiquen amb Al Qaeda. Però no és Al Qaeda la majoria d'aquesta resistència i insurgència, és profundament iraqiana i, per tant, resoldre aquesta violència ha d'anar unit a

resoldre problemes inherents i sobre el terreny iraquiana que s'han causat des de l'ocupació el març de 2003.

I finalment té també una conseqüència molt negativa. Viure aquesta experiència iraquiana diària, aquesta violència brutal, aquesta humiliació a l'Iraq s'està convertint en un factor de gran influència per alimentar l'odi d'altres a l'exterior. Per què? Perquè entre altres qüestions, cada vegada que hi ha un atemptat terrorista de factura Al Qaeda, ja sigui en el nostre territori com en territori àrab-musulmà on també tenen lloc aquests atemptats, estem veient i observant que en les reivindicacions, en els discursos, en els vídeos, el que sorgeix sempre és Iraq: "això ho estem fent perquè vosaltres també patiu com estan patint a l'Iraq". És a dir, apareix sempre el tema de l'Iraq, per exemple en les reivindicacions que hi ha hagut sobre el 14 de març, creïbles o no, perquè aquests nexes després són molt difícils d'establir però en qualsevol cas sorgeix el tema de l'Iraq, l'ocupació de l'Iraq, el que està passant a l'Iraq, és a dir que l'Iraq està sent un motor de desenvolupament i de radicalització extrema que s'identifica i, per altra banda, malauradament està donant elements de legitimació al discurs de factura Al Qaeda per presentar-se com una suposada causa legítima en contra dels ocupants, en defensa del món àrab-musulmà ocupat, argument absolutament espuri, manipulat, oportunista, però els terroristes juguen també les bases que tenen a la seva disposició per una autolegitimació social al seu entorn, i mentre tinguin nivells importants de comprensió, de no oposició radical, doncs evidentment la guerra contra Al Qaeda la tenim perduda, no la podem guanyar nosaltres sols, el món occidental fent totes aquestes coses i donant aquests arguments que oportunament aprofiten els terroristes per autolegitimar-se al seu entorn i per alimentar les arrels de l'odi a sectors molt pertorbats pel nacionalisme, la humiliació, etc., Aquesta és la veritable dimensió Al Qaeda que té l'Iraq. La violència interna iraquiana és molt iraquiana i s'ha de resoldre tenint en compte totes aquestes coordenades externes i internes pròpiament iraquianes.